

VESTITORUL

Organ al Eparhiei române unite de Oradea și revistă de cultură religioasă.

Redacția și Administrația:
Oradea,
Parcul Ștefan Cel Mare No. 8.

Apare la 1 și la 15 a fiecărei luni.

Abonament:
Pe un an 200 Lei.
Exemplarul 5 Lei.

Intru mulți ani Stăpâne!

Intreaga lume catolică, dela cele mai îndepărtate insule ale Oceaniei până la extremul Nord al Europei și între cele două poli, se bucură, și cu ea toți oamenii de bine, pentru că Pontiful suprem, Papa Piu XI, Părintele universal al omenirii, împlinește cinci ani de fericită domnire. Mii de telgrame și scrisori de felicitare vor sosi cu acest prilej la Roma, și dintre toate aceste nu trebuie, și nici nu poate, să lipsească omagiul nostru al Românilor uniți, pentru cari Papii, și îndeosebi actualul Papă, Preafericitul Părinte Piu XI, au avut mereu priviri de osebită clemență și considerațiune.

Noi cinstim pe Papi nu numai ca pe cea mai venerabilă dinastie de arhierie, cu a căror vârstă și strălucire nu se poate compara vârsta și strălucirea nici unei dinastii din lume, ci îi cinstim, mai vârtos, ca pe reprezentanții lui Hristos pe pământ, ocrotirii și îndrumătorii pașilor noștri spre mântuire, chezașia adevărului și a virtuților, garanța unității și a curățeniei credinții creștine. Dacă considerăm miile de vijelii peste cari a

trecut Biserica lui Hristos în cursul veacurilor ei de existență, cu greu ne putem închipui cum ar fi putut scăpa de peire în mijlocul atâtor

dușmani și eretici în lipsa acestei instituțiuni centrale, cu adevărat divine: papatul. Numai o minte cu adevărat divină l-a putut concepe așa cum e, și numai cu concursul acestei minți divine se poate menține peste toate deosebirile de rasă, cultură și temperament în mijlocul atâtor națiuni.

Dacă papatul a avut zile de umbră și restrîște pentru ca mai vârtos să apară divinul în omenească, — căci puterea lui Dumnezeu acolo apare mai tare, unde slăbiciunea omenească e mai mare, — el astăzi se bucură de un nimb și o strălucire, ca nici odată: cea mai mare și mai respectată putere morală din lume, a cărei voce o ascultă cu respect și venerațiune prieten și dușman păgân și creștin.

Dacă sunt oameni, cari încearcă să bagatelizeze papalitatea, e sau pentru că aceia sunt dușmani ai lui Dumnezeu, sau pentru că nici habar n'au de influența formidabilă și vază covârșitoare ce o deprinde și de care se bu-

cură Sfântul Scaun al Romei în fața tuturor popoarelor civilizate.

* * *
Dacă papatul în sine, ca instituțiune divină, și ca factor cultural și de civilizație în mijlocul omenirii, merită tot respectul nostru, acest respect î-l potențează persoana care împodobește astăzi acest sublim Scaun.

Preafericitul Părinte, Papa Piu XI, este dintre cei mai iluștri și mai vrednici reprezentanți ai lui Hristos Domnul pe pământ. În El admirăm nu numai pe savantul consumat, care o bună parte a vieții sale a petrecut-o în cele mai celebre biblioteci (Ambrosiana din Milan și Vaticana din Roma), și ca atare este prietenul tuturor oamenilor mari de știință din lume, — ci admirăm pe cel ce, om fiind, știe gândi și simți așa dumnezeiește. Nici o chestie și problemă mare cu adevărat pentru Biserică și omenire nu este, care să nu preocupe mintea și inima lui mare. Când copiii înfomețați ai Rusiei periau cu miile de frig și de foame în cea mai neagră mizerie și desperare, Sfântul Părinte organizează acțiune de salvare și 22 de luni hrănește și îmbracă zilnic peste 160 000 de copii ai Rusiei ortodoxe și bolșevice, prin mijloacele ce i le pune la dispoziție Provedința divină și caritatea creștinilor, stârnind prin aceasta faptă a Sa, cu adevărat de Hristos, — uimirea și recunoștința lumii întregi. Când China și Japonia e bântuită de foame, cutremur, inun-

dări, e cel dintâi care grăbește cu obolul său părințesc în ajutorul celor nenorociți. Când popoarele se dușmănesc în ascuns și civilizația nu e în stare să le împace, este Dânsul care cu voce și autoritate profetică le cheamă la sentimente mai bune, creștinești și omenești. Cine a serbat cu triumf anul jubilar 1925, și triumful lui Hrist-euharistic în Amsterdam și Chicago?, cine a împodobit Biserica cu sfinți ca Sf. Tereza de Isus-pruncul, Bellarmin, Canisiu și alții, cine-a dat misiunilor creștine catolice între păgâni directive, consistență și avânt nou? Cine încurajază cu curaj apostolic biserica prigonită din Mexic până la finala biruință, cine apără curățenia spiritului și a acțiunii creștine catolice din Franța prin stăvilirea principiilor veninoase ale Asociațiunii „Action française”? Toate acestea se leagă de zelul, înțelepciunea și marea inimă apostolică a Preasfântului și Preafericitului nostru Papă Piu al XI-lea.

În fața acestei grandioase personalități, care e Sfântul Părinte, nu putem decât să exclamăm și noi cu Pravila strămoșilor noștrii: „Preafericitului și Presfântului asemenea îngerilor lui Hristos, Părintele Părinților și Stăpânul tuturor adevăratelor și apostoliceștilor biserici, ca niște robi înainte căzând, sărutăm urmele picioarelor Măriei și Preaferinției Sale. Putere și Domnie“. Întru mulți ani Stăpâne!

„Vestitorul“.

Papii și Români*)

de Păr. Dr. Al. L. Tăutu.

Preasfințite,
Onorat auditoriu,

Azi, când toată lumea catolică, și cu ea împreună toți oamenii de bine, se bucură pentru împlinirea alor 5 ani, decând Preafericitul Părinte Papa Piu XI a luat ca al 266-lea urmaș al sfântului Petru, cârmuirea Bisericii lui Christos, se cade ca și noi Români, cari am beneficiat în largă măsură din binefacerile ce aceasta sublimă dinastie le-a revărsat mereu asupra tuturor popoarelor, să ne bucurăm și să-i aducem Papii omagiile noastre de sinceră mulțumită și fiască iubire.

Multe am putea considera și aminti, pentruca suferințele noastre să se ridice la acel nivel de bucurie și entuziasm ce-l cere solemnitatea zilei de azi. Dar între multe vreau să aleg și să vă prezint la lumina istoriei numai raportul ce l'am avut noi Români cu aceasta sublimă dinastie a papilor.

*) Conferință ținută eu ocaziunea serbării papale din 13 Februarie 1927.

Putem spune, că poporul românesc, dela primele momente ale ivirii sale pe aeropagul istoriei, a fost obiectul considerațiilor și al predilecțiilor speciale ale Papilor, și aceasta predilecție și osebită considerațiune n'a încetat niciodată, ci a continuat și a durat mereu, după împrejurări, ajungând după unire, și în prezent, până la adevărata afecțiune a tatălui către fii. Ca să fim sistematici să începem în ordine istorică.

1. Insuși creștinismul nostru se leagă de stăruințele Papilor dela Roma de-a încreștina popoarele dela sudul Dunării, cari erau sub stăpânirea lor de patriarhi. Azi nu mai neagă nimeni, că creștinismul nostru este un creștinism de origine latină și că noi Români ne-am închinat 500 de ani în limba strămoșilor noștrii străbuni, în limba latină. Terminii creștini ai limbei noastre sunt toți de origină latină și cea mai bună dovadă că ne-am încreștinat în limba latină. Iată ce spune despre aceasta marele nostru istoric A. D. Xenopol:

Cuvintele creștine de origine latină ale limbii românești sunt neexplicabile, dacă nu admitem că ele au luat naștere *in inimii ce erau totodată și creștine și romane*... Baza fundamentală a religiei creștine la Români este deci îmbrăcată în cuvinte latinești, de unde rezultă într'un chip învederat, că Români au primit această religie încă din perioada romană a existenței lor. Români au avut înainte de a cădea sub Bulgari o formă religioasă națională, *creștinismul latin*. De cum intrară sub stăpânirea aceluiași popor (bulgar) ei goniră din biserică lor cultul latin, se poate da la ei (la Români) creștinismului de forma romană o viață de vre-o 500 de ani (sfârșitul veacului IV. până la sfârșitul veacului al IX-lea). Putem deci privi ca un punct stabilit acela, că înainte de creștinismul bulgar, fusese la Români unul de formă romană, cu limba latină ca limbă a predicării... „rămâne faptul că înainte de creștinismul bulgar era la Români creștinismul roman care tocmai fusese scos cu violență de către un împărat bulgar“¹⁾

Aceasta o spune și D. Onciu (în Orig. princip. rom. p. 156 n. 24).

Până la încreștinarea Bulgarilor (864) Români de sub stăpânirea bulgară au avut în biserică limba latină, dela care ne-a rămas terminologia creștină de origine romană.

Tot aceasta o spune D. Onciu și în studiul său: „Papa Formosus“, unde mai adaugă emfatic:

„Prin Bulgeri și odată cu dânșii, noi am fost *despărșiți de biserică romană*; dela dânșii am primit limba slavonă în biserică și stat, care domină apoi viața noastră intelectuală până în secolul al XVII. Așa ne-a fost fatalul destin al istoriei“²⁾.

Mai mult chiar, noi nu numai am primit creștinismul în limba latină și prin misionari latini, dar noi am fost supuși mereu ierarhicește Papii dela Roma ca și patriarh al Apusului, până ce Bulgarii, cari s'au încreștinat la anul 864 în ritul bizantin, ne-au silit să trecem și noi cu ei împreună la ritul slavo-bizantin și sub jurisdicțiunea patriarhului bulgar dela Ohrida mai întâi și cel dela Cp. mai târziu. Aceasta s'a întâmplat la 864, adică aproape cincisute de ani noi Români am fost uniți cu Roma și Papa dela Roma ne cârmuia prin episcopi latini și romani, supuși vicarului său din Tessalonic (Salonicul de azi) și mai târziu prin cel din Prima Justiniana, orașul natal al împăratului Iustinian.

Apostolul încreștinării noastre, Sfântul Nichita Remesianul, a avut strânse legături cu Apusul și cu Roma papală. Numai prietenul său sfântul Paulin din Nola ne istorisește două călătorii de ale sfântului Nichita, Apostolul și încreștinătorul nostru, la dânșul în Nola și la Roma, una la 399 și alta la 402.

Socotind timpurile turburi de atunci — Hunii devastau Italia și peninsula balcanică, sfântul Nichita a trebuit să aibă afaceri bisericesti de mare importanță, că a înfruntat primejdiile unei atare călătorii pe mare și pe uscat.

Tot acel sfânt Paulin de Nola în poeziile sale scrise în onoarea sfântului Nichita Ap. nostru, ne este martore, că sfântul Nichita a adus și misionari latini din Italia și a introdus obiceiul roman latin în arhi-

tectură, sculptură, pictură, muzică și alte instituțiuni bisericesti.

Deci originea creștinismului nostru este în directă legătură cu Papii dela Roma, cari pe Apostolul nostru l'au ajutat cu sfatul, chiar și cu bani și alte mijloace necesare pentru apostolat, ba Apostolul nostru era supusul direct al lui nu numai ca și papă, ci ca patriarh al Apusului, deci în oareșcareva înțeles Papii sunt intemeietorii și ai civilizației noastre creștine prin misionarii trimiși de dânșii cum sunt și a altor popoare, Franci, Anglo-saxoni, Germani etc.

2. Fatalul destin al istoriei — cum spune Onciu — a făcut ca noi popor latin de naștere și de lege să ne însușim o cultură și un rit, care a apăsât multă vreme ca o piatră grea sufletul poporului nostru, care n'a putut lua nici un avânt, într'o haină străină lui, nu s'a putut desvolta la acel grad de cultură și progres, la care era capabil sufletul latin expansiv. Toți istoricii noștri de seamă sunt de acord, Pușcariu și Iorga etc., că istoria neamului nostru ar fi avut alte faze dacă noi rămâneam catolici latini uniți cu Roma.

Ce putea face Roma pentru noi dacă ne-a scăpat din razele influenței sale? O dovadă că Roma a făcut tot posibilul ca să-și susțină dreptul asupra Bulgariei, provincie locuită atunci și de noi Români, că pe Leo Isaurul împăratul bizantin care a anexat cu forța aceste provincii locuite de Români și de Bulgari, l'a înfruntat cu autoritatea lui apostolică și l'a excomunicat.

Știm apoi mai departe, că unul dintre motivele de ceartă și desbinare între Roma și Constantinopol, pe vremea lui Fotie, a fost tocmai chestiunea Bulgariei, pe care Papii n'au voit s-o cedeze cu nici un preț Constantinopolului, pentru că eram noi fii Romei în ea. Papii au făcut totul să nu ne piardă, să nu ne lase să ne cutropească curentul slavo-bizantin, dar ne-au scăpat, pentru că și atunci forța s'a dovedit a fi mai tare decât dreptul.

Să vedem ce a făcut Papii pentru noi Români când eram departe de casa părințească.

Multe n'au putut face, evident, pentru că popoarele ce ne încunjurau nu lăsau, ca Papii să se intereseze și să ne ajute direct, ci numai prin mijlocirea lor și după cât permiteau ele.

Dar cu toate aceste pe Papii îi vedem, că mereu își păstrează aceeași dragoste și efecțiune față de fii lor seduși de către străini.

Să le spicuiem pe cele mai importante:

Intre anii 1199—1207 găsim o serie de documente de pe vremea papii Inocenție III., unul dintre cei mai geniali papi ce s'au perindat în istorie, în cari vedem străduința acestui papă să întărească legăturile peninsulei balcanice, unde locuim în parte, cu scaunul papal. Ioanichie, împăratul româno-bulgar cerea coroană imperială Papii să se încoroneze cu ea, care-i și dă și-l îndeamnă să se unească

¹⁾ A. D. Xenopol: Ist. Rom. ed. 2, Vol. II. p. 121 urm.

²⁾ Vezi Omagiu lui Tifu Maiorescu, Socec 1900 p. 620—631.

cu Roma, pentru că — cum zice Papa Inocenție III, — să arate și prin cultul divin, prin religie, că sunt descendenți ai Romanilor. Unirea se face, dar din cauza intrigilor grecești a durat puțin.

Un alt Papă, Enea S. Pia. colomini, ajuns apoi Papă cu numele de Piu II, în o mare operă a sa cosmografică ne pomenește pe noi pe Români ca urmași ai Romanilor, el dă o descriere sumară a țării românești, „Valachia“, zicând că poporul acelei provincii vorbește o limbă romană, dar aproape neînțeleasă de un italian. Din aceasta operă a cunoscut și Grigorie Ureche cronicarul știrea, că noi suntem de origine romană.

În veacul al XIII lea — XIV lea, interesul Papilor față de noi Români se arată prin întemeierea de episcopii latine pe teritoriile locuite de Români, și prin voința lor hotărâtă de a întemeia episcopii catolice cu rit românesc, dar acesteia s'au opus sistematic regii și episcopii Ungariei, sub a căror suzeranitate stăteau în parte provinciile române.

Români aveau în aceste veacuri preoți ieșiți din mâinile Vlădicilor bulgari, cari erau oameni simpli, fără multă carte, abia că știau liturghisi, mai ales că liturgiseau într'o limbă străină și neînțeleasă nici de ei nici de popor, dar iubeau credința și neamul lor. Pentru străinii de prin orașele Moldovei, Munteniei și ale Olteniei înființară Papii, la propunerea regilor unguri, episcopii latine; așa Grigorie IX la Milcov (1217); Urban VI la Siret (1370); tot Urban VI la Argeș (1381) și la Severin (1383). Aceste aveau de scop să readucă și pe Români la catolicism, dar tactica le era greșită, deoarece Români nu voră să se lapede nici cum de ritul oriental.

Papii au încercat atunci să le întemeieze episcopii de rit oriental. Deja despre Inocenție III știm că a voit să dea Românilor din Ardeal și Țara Rom. o episcopie de rit lor, dar s'a opus episcopul maghiar de rit latin de acolo. La 1284 Papa Grigorie IX scrie lui Bela IV, regele Ungariei, și lui Teodosie episcopul latin al Milcovului, ca să se conformeze canonului sinodului ecumenic din Lateran, care prevedea, că fiecare episcop latin, care are în dieceza sa și orientali, să aibă lângă sine și un arhiereu oriental. Dar Ungurii s'au opus și niciodată nu s'au ținut de acest canon.

Mai târziu un cardinal delegat al Papii, Pecorari, ba însuși papa Grigorie îl face atent pe Bela IV să se îngrijească de unirea Românilor. Dar tot înzădar, Ungurii fac după cum cere politica lor, nu dupăcum a dorit Papa.

La anul 1328 Papa Ioan XXII oprește pe episcopii maghiari să culeagă zeciuiala dela Români convertiți. Iar la 1376 Grigorie face intervenție pe lângă regele Ludovic cel mare al Ungariei să dea Românilor din Banat și Valachia un episcop anume pentru dânsii în persoana lui Antonio di Spoleto, care le învățase bine limba.

Abia lui Calixt III îi reușește să trimită pe seama Românilor un episcop de ritul lor în persoana lui Macarie. Episcopatul însă avu puțin succes din pricina episcopului Ungariei și chiar a unor clerici și mireni ai săi, căci Papa dă ordin arhiepiscopului din Calocea și Strigon să judece pe Nicolae, episcopul latin de Alba Iulia, și pe clericii și mireni cari-l împedecau pe Macarie în oficiul său.

Domni români din vremea aceea încă nu erau protivnici Papilor Radu Negru cerea lui Urban VI să întemeieze o episcopie latină în Curtea de Argeș, unde Doamna Ana clădește o catedrală latină, ale cărei ruine se văd până azi (Ruinele Sânnicoară). Încă înainte de aceasta Papa Urban V, la 1370, scria lui Vladislav, prințul Valachiei îndemnându-l să treacă la catolicism, cum catolică era și mama sa Doamna Clara.

Alte legături au apoi papii cu Domni români pe vremea războaielor cu Turcii.

Papii au avut mareașă idee să unească pe toți principii creștini împotriva vrășmașului comun, Turcii. De aceea Papii pe Domni români cari nu s'au declarat deschis împotriva Turcilor, au ajutat sau au încercat, să fie înlocuiți, iar pe cei ce luptau în contra acestora îi ajutau. Exemple de Domni ajutați la tronurile Principatelor sunt Petru Cercel, Ștefan Alexandrovici, Iancu fiul lui Bogdan Lăpușnean.

Iar cei mai mari Domni români, Mircea, Ștefan și Mihai îi vedem că sunt fii ai Romei.

„La Cosovo și Nicopole Mircea lupta cu creștinii; și dela el ne-a rămas un portret în costum de cruciat papal. În calitate de legat a lui Calixt III, S. Ioan Capistran cutreieră Ardealul și Țara Românească depune la cale o alianță antiturcească. Stăruințelor lui se datorește ridicarea lui Vlad Țepeș, pe tronul României și a lui Ștefan cel Mare în Moldova“.

„În luptele lui cu Turcii Ștefan cel Mare e ajutat și îmbărbătat de Sixt IV. Lui îi ceru sfat și parale. Dacă Matei Corvinul, regele Ungariei, încearcă să întoarca în folosul lui jertfele lui Ștefan; dacă isbuțește uneori, prevalându-se de oarecari drituri feudale, să oprească banii pe cari Papa îi trimite Moldovei; asta nu reduce însemnătatea rolului Papii, în luptele Românilor cu Turcii. Nu e vina Papii că Ungaria și Polonia pun interesele lor de stat mai presus de dreptate și adevăr. Când banii trimiși lui Ștefan, rămân în visteria lui Corvin; Papa se ostenește prin alte mijloace să-l ajute. Ștefan trimite o misiune la Roma. Reprezentantul Domnului Moldovei spune lui Sixt IV, că Ștefan cu Mitropolitul și multă lume a fost la Roma, în zilele lui Pavel II, ca să capete darurile duhovnicești ale unui an jubilar. El obține dela Papa o bulă prin care se acordau aceleș folease cui va merge să se închine la biserica din Suceava.

Ștefan cel Mare — după cum ne spun docu-

mentele — a voit să rupă legăturile cu Patriarhul Constantinopolului și să facă unirea cu Roma, numai republica venețiană l-a oprit dela acest pas.

„Dacă un moment, la începutul veacului XVI, Țara Românească, Ardealul și Moldova au fost întrunite de Mihaiu Viteazul, pentru aceasta trebuie mulțumit și Papei. Războiul care a făcut cu puțință acest lucru a fost patronat de Clemente VII. În 1595 Papa acreditează pe cardinalul Alfons Visconti, pe atunci simplu episcop al Cerniei și nunțiu apostolic la Alba-Iulia, în aceeași calitate la București și la Iași. Mihaiu a avut nu numai relațiuni directe cu Vaticanul, dar a fost chiar îmboldit de Papa ca să scuture jugul turcesc.

Tot așa și Șerban Cantacuzino, tatăl său, traducătorul bibliei, vestitul postelnic Constantin Cantacuzino, era filocatolic.

Toți Domnii români din secolul XVII au întreținut relațiuni diplomatice cu Roma. În Moldova, Ieremia Movilă, la începutul veacului mărturisește în mod solemn unirea cu Roma, la 1588 în fața Cardinului Aldobrandini și fratele lui Gheorghe Movilă, avea comunicațiuni în scris cu latinii.

Dela Ieremia Movilă avem un hrisov în care se citește: P. S. Papa Romei... este capul tuturor bisericilor din lume... eu voi asculta de Sfinția Sa cum am făcut, fac și voi face în totdeauna.

Cu două veacuri înainte, Moldova se mai supusese canoniceste Romei. Lui Urban V, îi scrisese în acest sens Latin cu Vodă la 1370 și Grigore XI îl felicitează pentru aceasta la 25 Ianuarie 1372¹⁾.

Dealtfel la dreptul vorbind neamul românesc ca atare n'a fost nicicând din principiu ostil Papilor.

O arată împrejurarea, că principii români din Principate, prin rescripție de suverană clemență au dat privilegii și pământuri bisericilor catolice din Câmpul Lung, București, Râmnic, Craiova, Baia, etc.

O arată faptul, că episcopul catolic de Iași avea o situație privilegiată în stat, nu ceda în demnitate decât numai Mitropolitului Moldovei, cum ne asigură D. Cantemir în „Descriptio Moldaviae“. Ștefan și Radu Șerban — ne scrie dl Iorga — confirmară lui Paul V privilegiile catolicilor din statul lor.

Ațitudinea principilor români față de catolicism o arată și împrejurarea că mulți principii munteni și moldoveni îmbrățișară religia catolică. Lațcu al Moldovei 1570, Ieremia Movilă 1588, tot astfel Petru Cercel, Petru Schiopul, Ștefan fiul lui Lăpușeanu, Mihnea fiul lui Tepeș, Mihnea III, Gheorghe, Ștefan și Grigorie Ghica.

Știm că principii fugari ca Vlad Tepeș și alții, prefereau în exil bisericile latine celor grecești. Știm iară că au cultivat raporturi intime cu Roma și principii Șerban Cantacuzino, Grigorie Ghica II și Ștefan Petriceicu din veacul XVII. Știm apoi, că la sinodul

din Constanța au participat și ambasadorii principilor români și delegații alor 18 orașe române și nemțești împreună cu G. Țamblac, delegatul episcopesc al Moldovei. Actele de unire ale Conciliului din Florența le-a semnat și Damian mitropolitul Moldovei cu protopopul Constantin. Catolic i-a fost și urmașul în scaunul din Suceava precum și Grigorie Movilă, cum apare din scrisoarea acestuia îndreptată către Sixt V la 1588 și nu mai puțin acel mitropolit al Moldovei care la 29 Mai 1729 scria lui Benedict XIII să-l socotească între slugile credincioase ale Domnului și a vicarului său pe pământ¹⁾.

Raporturile dintre Români și Papi le-au înveninat Grecii Fanarioți în veacul XVIII și Rușii, cari prin broșuri, predici și alte mijloace ce le-au stat la dispoziție au ponegrit pe papi prin fel de fel de calomnii a căror urmă și efect se resimt încă la mulți Români și până în ziua de azi.

3. Dar generozitatea papilor asupra noastră s'a arătat mai vârtos după ce fii iar au găsit sinul mamei lor. Românii din Ardeal erau condamnați la peire ca națiune de nu făceau actul providențial al unirii, despre care zice Al. Lepădatu cu toți știm că a fost actul cel mai bogat în roade culturale al sec. XVIII și care, după Pușcariu, a produs minune resurecțiunii noastre naționale.

Prin unire s'au deschis tinerilor români școlile mari din Roma, unde Clain, Șincai și Maior, acești trei „Cavaleri“ ai idealului național au aflat taina tainelor, prin care au revoluționat întreaga gândire și simțire românească, că noi suntem fiii Romei. Mișcarea redeșteptării naționale a pornit dela șampionii unirii.

Prin unire papii au aprobat introducerea limbii române ca limbă liturgică în biserici, ce nu-i s'a întâmplat nici unui popor din lume.

Prin înființarea provinciei bisericești de Alba-Iulia și Făgăraș, prin aprobarea celor trei sinoade provinciale, papa ne-a dat o desăvârșită autonomie, care a fost de mare însemnătate în lupta pentru emanciparea națională.

Tinerii noștri s'au bucurat mereu la Roma de o specială simpatie; decâteori mergeau ai noștri la un pelerinaj la Roma totdeauna se 'ntorceau întăriți nu numai în alipirea noastră religioasă către Roma, ci ridicați și sufletește pentru demnitatea conștiinței naționale și latine, ce ni-o deșteptau papii mereu, zicând că noi suntem „sanguine et fide Romani“, și că noi suntem perla bisericilor orientale.

Episcopii noștri, decâteori au fost la Roma, nici odată nu s'au întors nici cu inimele, dar nici cu mâinile goale. Pe când alte națiuni într'o nobilă emulare făceau colecte considerabile pentru ca papa să-și poată deprinde caritatea sa universală, pe-atunci noi Românii ne împărtășeam mereu de aceste binefaceri.

¹⁾ Vezi M. Teodorian Carad: Papa, p. 126 urm.

¹⁾ Vezi Ep. Nicolescu: Papii și opera lor, p. 107.

Când după cataclismul mondial numărul orfanilor și al văduvelor a crescut considerabil și la noi: Papa dela Roma Benedict XV de p. am., a cumpărat prin mitropolitul nostru castelul Baronului Veșeleni, dela Obreja, unde sunt adăpostiți la 300 orfani din toate diecezele. Acelaș lucru l-a făcut catolicilor rom. din regat (Halăucești). Tot acest Papă în generozitatea lui ne-a dăruit în Roma o biserică și o casă parochială și 2 mil. lire pentru ridicarea unui colegiu român acolo ca să avem și noi unde ne trage, dacă mergem la Roma, iar acum decurg tratativele pentru obținerea unei biserici și colegiu tocmai lângă forul și columna lui Traian, simbolul vecinic al originelor noastre Romane.

Sentimentele actualului Papă față de noi sunt din cele mai delicate. Când i s'a adus la cunoștință, că Românii uniți din Cluj 30 mii la număr n'au o biserică potrivită numărului lor, sfântul Părinte a dăruit bisericii noastre o splendidă biserică, a Minoriiilor, cu toate averile ei imobile în valoare de vre-o 40 milioane de Lei.

Când actualul nostru mitropolit fiind la Roma în 1926 și comunicând Sfântului Părinte că „institutul recunoștinței“ stă neisprăvit din lipsă de bani, Sfinția Sa cu inima largă i-a dăruit trei milioane lire cari

fac 24 milioane Lei, pentru ca să se poată termina acest măreț edificiu, unde se vor crește viitoarele odrasle ale neamului în spiritul tradițional, românesc și creștinesc.

Și ezi Papa e gata să ne asculte toate cererile și necazurile noastre sufletești și culturale. Datoria noastră e să fim strânse legături cu el.

Onorat auditoriu, Papii s'au dovedit în istorie de genii noștrii cei mai buni: ei ne-au dus la lumina creștinismului prin Apostolul și trimisul lor Niceta Remesianul, ei ne-au ocrotit și ne-au sprijinit, cât ne-au putut și după ce o soartă vitregă și providența lui D-zeu a permis să ne despărțim de ei, iar după ce am avut din nou osebita fericire ca prin sfânta Unire dela 1700 să ne găsim nu numai leagănul credinței, dar și al națiunii noastre, ei ne-au copleșit cu binefacerile lor speciale și ne copleșesc cu dragostea lor părintească până în ziua de astăzi. De aceea cade-se să fim și noi recunoscători și mulțumitori acestor mari binefăcători ai sufletelor noastre. Și de aici înainte să fim cu sfințenie și lărie la acești mari părinți ai omenirii și ai noștrii. Să știm, că ei sunt chezașia nu numai a mântuirii noastre sufletești, dar cei mai siguri apărători și susținători ai latinității noastre.

CRONICA.

— *Predici la catedrală:* Duminică în 27 Febr. Cl. Dr. Al. L. Tăutu, 6 Martie Cl. Dr. Vasile Chirvaiu.

— **Pelerinaj la Roma.** Suntem în situația de a putea informa Onoratul public cetitor că, cu ocaziunea jubileului de 150 de ani al Dicezei române unite din Oradea, se va aranja un pelerinaj diecezan la Roma prin luna Mai sau Iunie. Costul aproximativ va fi de 10 până la 15 mii Lei (înțeles tot, tren, cvartir, vift). Va fi numai o singură clasă (a II-a). Doritorii de-a participa se pot anunța de pe acum Episcopiei române unite din Oradea. Piața Unirii No. 3.

— **Aviz important!** Pentru ca să se arate și partea bisericii noastre la înfăptuirea idealului național, dorința și martirul fiilor ei, — pentru ca să nu piară multe amănunte prețioase cari vor forma istoria zilelor de ieri, rugăm pe toți Preacucernicii preoți ai diezei noastre ca să b nevoiască a descrie pe scurt și concis evenimentele zilelor mari din anii 1918—1919 și a ni-le trimite la redacție spre a fi publicate. Prin aceasta f-și vor servi și biserica și neamul.

— *Serbarea papală la Oradea.* Duminică în 13 Februarie s'a serbat cu mare solemnitate aniver-

sarea a cincea a încoronării Preafericitului Părinte Papa Piu al XI-lea în catedrala noastră din Oradea. La ora 9^{1/2}, Preasfințitul Dr. Valeriu Frențiu, episcop diecezan, a celebrat o liturgie pontificală solemnă cu mare asistență. La sfârșitul Liturghiei s'a cântat Te Deu într'u sănătatea Preafericitului Părinte și s'au recitat rugăciunile pentru Papă.

După masă la ora 5 tinerimea școlară gr. cat. a aranjat la școala normală un bine reușit Matineu într'u onoarea Sfântului Părinte. Programul serbării a fost următorul: 1. Imnul patronului de Hubic, cor. 2. Conferință: Papii și Românii, de prof. Dr. Al. L. Tăutu. 3. Imnul papal (în italienește) cor mixt. 4. Cântecul ginteii Latine, recitează Dș. Lucreția Timiș c. II. com. 5. „Cruce albă de mesteacăn“ romanță, de Fernic, Dșoarele Maria Ziber cl. VIII lic. (la pian) Dș. Paulina Marian, elevă c. I com. solo. 6. Sentinela română (Alexandri), recitează D I Iulian Gherghel teolog c. IV. 7. Quartette la instrumente. 8. Noi vrem pe Domnul, cor.

Serbarea s'a încheiat cu entusiaste urări de mulți ani pentru Sfântul Părinte.

— *Meditații religioase pentru preoți intelectuali și școlari.* Reuniunea de misiuni din dieceza Lugojului a luat laudabila inițiativă să tipărească meditațiile sufletești ale lui Vercruysee traduse de P. S. Episcop Alexandru Nicolescu de la Lugoj, de cari avem așa mare nevoie. Prin aceasta rugăm și îndemnăm preoțimea diecezană să facă cea mai întinsă

propagandă pentru această carte de meditații, care va cuprinde întreaga viața Mântuitorului și alte meditații ocazionale după anul bisericesc. Prețul alor două volume portative de peste 1200 pagini 280 Lei plătitibile și în rate. E bine a trimite 100 lei înainte. Cine trimite prețul întreg i-se trimite franco. Subscrieți la aceasta prețioasă carte prin o corespondență trimisă la Reuniunea de misiuni Lugoj... Episcopia gr. cat.

— Două opere juridice de mare valoare. Dela publicarea Codicelui de drept canonic al Bisericii apusene n'au apărut opere atât de valoroase pe terenul dreptului bisericesc ca și aceste două:

1. *Gasparri, Card. Petri, Codicis Iuris Canonici Fontes*, vol. IV: Curia Romana (S. Congr. S. Officii — S. Congr. Episc. et Regular n. 714—2055) Romae, Typ. Poliglotta Vaticana, 1926, în 8°, pp. XXXII—1120. Lire 85.

2. *Sac. Alaphridus Ottaviani Institutiones Juris publici Ecclesiastici* vol. II. Ius publicum externum (Ecclesia et Status) Romae Atheneum Pont. Sem. Rom. ad S. Apollinarem, 1927, în 8°, p. 436. Lire 27.

Prima e o colecție a tuturor izvoarelor dreptului canonic apusean (cele 3 vol. cuprind toate legile Sinoadelor ecum. până la 1870 și constituțiunile Papilor dela Clemente la Benedict XV. A doua e o introducere în dreptul public bis. cu expunerea principiilor și a teoriilor despre raportul dintre biserică și Stat.

— A murit un cardinal. Miercuri în 16 Februarie a murit Eminența Sa Cardinal *Vittorio Amedeo Ra-*

nuzzi de Bianchi născut în 1857 (de 70 ani), făcând cardinal la 4 Dec. 1916. A fost cardinal de Curie în mai multe Congregații romane.

— *Aviz!* Pentru toți cei interesați cu privire la cartea de rugăciuni a rep.-lui Ioan Chenj publicăm, că ea se tipărește și va ieși de sub tipar legată în pânză peste tot cel mai târziu până la 1 Aprilie. Va fi cea mai bogată și mai bineîngrijită carte de rugăciuni.

— La redacție se află de vânzare „*Paraclise*” ediția II cu 5 Lei bucata.

— *Câte parohii sunt în Roma?* „*Diario Romano*” pentru a. 1927 arată că în Roma sunt 64 parohii, 360 biserici, 84 capele și 28 oratorii.

— *Actul de generozitate creștină al Monse-niorului Seipel.* Mgr. Seipel, cancelarul actual al Austriei, cu ocazia Crăciunului a dat amnistie generală condamnaților politici între aceștia și atentatorului său Carol Javurek care la 21 Iunie 1924 împușcase asupra lui și Mgr Seipel, rănit grav, scăpă ca prin minune. Atentatorul fu osândit la 5 ani închisoare grea. În urma generozității Mgr. Seipel el putu petrece Crăciunul în familia sa. Criminalul s'a convertit cu desăvârșire și și-a cerut iertare în mod foarte duios dela cancelarul preot, care l-a iertat.

— *Școală boicotată.* Episcopii germani din Limburg și Fulda au boicotat școala normală de învățători din Francfurt am M. care era mixtă (coeducație) oprind pe părinții catolici să și dea copii la această școală.

Schițe de predici.

A) *Dum. Fiului răătăcit.*

„Și-i voi zice: „tată greșit-am la ceriu și înaintea ta”, (Luca XV, 18).

Introd. Câte ispite a trebuit să invingă fiul răătăcit, până s'a hotărât la reîntoarcere: superbia, neîncrederea.

Trat. I. Mărturisirea e de lipsă pentru liniștirea inimii „nu au pace păcătoșii” (Is. XLV, 2). „Cei fără de lege sunt, ca marea cea viforoasă” (Is. LVII, 20). *Fratricidul Cain* (Fac. IV, 14). „Cum merge umbra după trup, urmează păcatul pre cel păcătos (Sf. Lud. Crand). „Omul cel ce trăiește în păcat de moarte, poartă iadul în sine” (Sf. Ioan Crisostom). „Cel păcătos știe, că mâna lui Dumnezeu este înarmată în contra lui” (Sf. Ioan Crisost). Prin petreceri, distracții poate să și redobândească până la o vreme odihna. Odihna definitivă primește însă omul numai prin recunoașterea păcatelor și prin împăcarea cu Dumnezeu. „Și de va păcătuți cineva, mângăitor avem cătră Tatăl pe Isus Hristos cel drept” (I. Ioan 2, 1; Luc. VII, 48). Puterea aceasta a rămas preoților (Ioan XX, 23).

II. Mărturisirea e de lipsă pentru iertarea păcatelor. Dumnezeu totdeauna a poftit mărturisirea (Adam. Fac. III, 9; Cain Fac. IV, 10). Anumite păcate cer anumite jertfe. Cel păcătos a trebuit să spună preotului pentru ce să facă jertfă. *Leproșii, Lepra* — păcatul (Mat. VIII, 4; Ioan Botezătorul Mat. III, 6; Ioan XX, 22, 23). Preotul este judecător, este medic. *Taien*

mărturisirii nu e mai puțin de lipsă celor căzuți după botez spre mântuire, cum este botezul pentru cei nebotezați” (Sf. Hieronim). „Mărturisirea este a doua scândură de mântuire”.

Inch. „Veniți la mine toți cei osteniți și însărcinați și eu vă voi odihni pe voi... și veți afla odihna sufletelor voastre” (Mat 28—29).

B) *Dum. lăsării de carne.*

„Veniți binecuvântații părintelui meu de moșteniți împărăția... căci am flămânzit și m-ați dat de mâncat... (Mat. XXV, 34—35).

Introd. Faptele de îndurare sunt acele, cari sunt martorii înaintea lui Dumnezeu, pentru că corespund voinții lui Dumnezeu, provin din voia liberă și se referesc la Dumnezeu.

Trat. I. Cel ce face fapte bune numai din indemn lumesc, nu are merit înaintea lui Dumnezeu. *Fariseii* „Adevăr zic vouă, că și-a luat plata sa”. Cel ce este darnic pentru că să fie pus în ziare, să știe cei mari ai lui, să avanseze. „Atare faptă este, ca pachetul mare și gol, care cântărit nu apasă nimic” (Meh). „Omul se uită la exterior, Domnul la suflet” (I. Reg XVI, 7). „Să căutam dispoziția sufletului, nu fapta, aceasta poate să fie bună, dar de nu se face în vederea scopului suprem este păcat” (Sf. Aug.). „Cel ce caută în faptă buna mărirea sa, este ca tâlharul, căci răpește mărirea lui Dumnezeu” (Sf. Bern.).

II. O faptă bună cu atât este mai meritorie, cu cât derivă un mai mare altruism și din mai mare abnegare de sine. Să faci bine cu acei săraci, cari nici când nu-ți vor putea răsplăti (Luc. XIV, 13). — fapta bună a văduvei (Marc. XII, 41).

Jertfa lui Avram (Fac. 22). „Și o faptă mică pentru voia lui Dumnezeu, are mai mult merit decât una mare cu mai puțin zel” (Sf. Franc. Sales). „Nu fapta în sine o ia Domnul, ci dragostea, cu care faci”. „Cu cât e mai mare iubirea, cu atât mai desăvârșită este fapta”.

Inch. „Adevăr zic vouă intrucât ați făcut unui din acești frați mai mici ai mei, mie mi-ați făcut” (Mat. XXV, 40).

— *Ami* —

TIPIC.

☒ ☒ ☒

21 Februarie. *Duminea lăsăturii de carne și S. Procopie, vers 7. Sâmbătă la însărat* pe 6, ale inv. 2 și din Triod 4. *Mărire și acum dogm. versului. Intrat. Prochimenul zilei. Stihovna învierii Mărire și acum dela Stihovna din Triod. Troparul inv. Mărire-Ș acum a Născătoarei.*

Duminea la mâncat. Troparele ca Sâmbătă. Sedelele învierii. Troparele învierii, Polieleul și „La râul Vavilonului”. Antifoanele și Prohimenul v. 7. Evangh. inv. a 7-a. Invierea lui Hristos. Ps. 50. Mărire: Ușile peninții. Și acum: Cărările. Stihira: La mulțimea faptelor. Catavasile Triodului. Luminătoare inv. a 7-a Măr. Și acum. Luminăt. Triod. Laudetele pe 4, ale inv. 2 ale Triodului 2. Măr. Și acum. Preabinecuv. Doxologia.

La St. Liturghie. Fericiile v. 7. Trop. inv. Măr. Și a um. Condacul Triodului. Apostolul și Evangh. Duminecii lăsăturii de carne, șcl.

La însărat. (28 Februarie Cuv. Vasilie) pe 6, ale ohoitului 3 și din Mineu. Măr. Și acum a Născ. din Mineu. Prohimenul zilei. Stihovna cu Mărire și acum din Triod. Trop. Sfântului. Mărire: Trop. Ingerilor. Și acum a Născ. Misă.

BIBLIOGRAFIE.

☒ ☒ ☒

Am primit la redacție:

— *Activitatea preotului în parohie* de Pr. D. Voniga, Arad, Prețul 40 Lei.

— *Dr. K. Bakkay* preot în Lăpuș: Explicarea evangeliilor și a apostolelor de Dumineci (în ungurește după ritul latin) Pr. 100 lei la autor.

— *Idem*: Catechizmul catolic. Pr. 80 lei.

— *Irena*: Comedie dramatică în 3 acte. De Adrian Pascu, „Semănătorul” Arad, Pr. 15 l. i.

— *Dela leagăn până la moarte, predici*, De Dr. Grigorie Gh. Comșa, episcopul Aradului. Pr. 80 lei.

POȘTA REDACȚIEI ȘI ADM.

☒ ☒ ☒

Abonamente achitate:

Până la sfârșitul anului 1926: Iuliu Șurani, Sabian Coriolan, Anca Sabin, Oficiul Par. Sârbi, Fegernic, Fărnaș, Minișel, Minișul de sus câte 120 lei, Gheorghe Pteancu, Ofic. Par. Valea Vinului, Miculaș Gheorghe cleric câte 60 lei, Ofic. Par. Peregul german 40 lei.

Pe anul 1927: Dr. Voștinar Ioan, Pop Ștefan, Librăria „Corvina”, Mezei Ioan, Dr. Ioan Bălan, Dr. Ilie Stan, Ofic. Par. Nădlac câte 200 lei, Miculaș Gheorghe cleric, Căp. Măgdaș Vasile câte 100 lei, Ofic. Par. Peregul-german 50 lei, mai restează cu 150 lei.

Pe anii 1925 și 1926 Dr. Cornel Pop 240 lei.

NOVOTNY

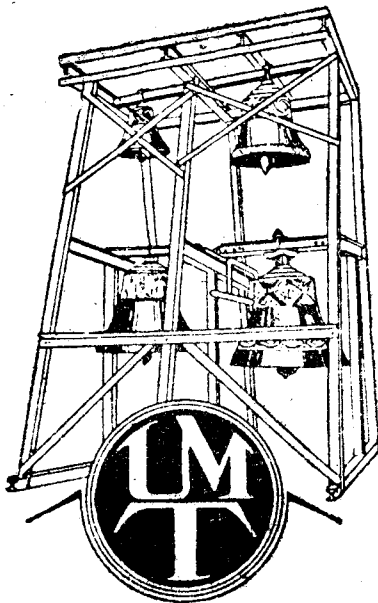

Str. Lunei 4.

Fondat 1872

TURNĂTORIA DE CLOPOTE
cea mai mare în țară

UZINELE METALURGICE TIMIȘOARA S. pe A.
Timișoara, IV. Str. A. Mureșanu No. 3.
Telefon 23-42

CLOPOTE

din material de prima calitate, scaune de fier, armonie și acord perfect. Rugăm cereți oferte și informațiuni detaliate gratuit.